

**FAMILII DE BOIERI ÎN DOCUMENTE DE ARHIVĂ NEMȚENE:
CRUPENSCHI**

**FAMILIES OF BOYARS IN NEMTENE ARCHIVE DOCUMENTS:
CRUPENSCHI**

**FAMILLES DE BOYARDS DANS DOCUMENTS D'ARCHIVES DE NEAMȚ:
CRUPENSCHI**

**Marlen – Elena GHERASIM
Emanuela LUNGU¹**

Rezumat: Familia Crupenschi este una dintre cele mai renumite familii boierești din Moldova, cu ramificații pe ambele maluri ale Prutului. A apărut în regiunea românească începând cu secolul al XVII-lea și o găsim în fostele meleaguri Neamț, Bacău, Trotuș, Hârlău, deținând suprafețe considerabile de pământ. În acest material vom prezenta descendenții familiei Crupenschi din zona Neamț, precum și evoluția proprietăților lor funciare, pe baza documentelor de arhivă unice.

Cuvinte cheie: Crupenschi, boieri, naștere, căsătorie, moarte, proprietate, testament, succesiune

Abstract: The Crupenschi family is one of the most famous boyar families in Moldova, with branches on both banks of the Prut. It appeared in the Romanian region starting with the 17th century and we find them in the former lands of Neamț, Bacău, Trotuș, Hârlău, holding considerable areas of land. In this material we will present the descendants of the Crupenschi family from the Neamț area, as well as the evolution of their land properties, based on the unique archive documents.

Keywords: Crupenschi, boyars, birth, marriage, death, property, will, succession.

Resumé: La famille Crupenschi est l'une des familles de boyards les plus célèbres de Moldavie, avec des ramifications sur les deux rives du Prut. Elle est apparue dans la région roumaine à partir du 17ème siècle et on la trouve dans les anciennes terres Neamț, Bacău, Trotuș, Hârlău, détenant des superficies considérables. Dans ce matériel, nous présenterons les descendants de la famille Crupenschi de la région de Neamț, ainsi que l'évolution de leurs propriétés foncières, sur la base de documents d'archives uniques.

Mots clés: Crupenschi, boyards, naissance, mariage, mort, propriété, testament, succession

Familia boierilor Crupenski (cu obârșii disputate datorită blazonului: o roză de argint pe fond roșu, același cu blazonul polonez Poraj) apare înscrisă pe teritoriul României de azi în documente din secolul XVII, începând cu anii 1650, de la Andronache Krupenski (vezi tabel nr. 1²), dar a avut ramuri pe ambele maluri ale

¹ Serviciul Județean Neamț al Arhivelor Naționale.

² Octav-George Lecca, *Familii Boierești Române. Istoric și genealogie (dupe izvoare autentice)*, București, MDCCCXCIX, p. 307, <http://www.dacoromanica.ro>, accesat 16.10.2020.

Prutului. Din punct de vedere etnic, această familie era un amestec de neamuri (români, ruși, turci, poloni, evrei, greci etc.), fără prejudecăți rasiale, ca urmare a căsătoriilor de alianță și a legăturilor internaționale puternice, bazate pe interese politice în apărarea aristocrației. În documente putem întâlni varianta numelui de Krupensky dar și cele de Crupenschi, Krupenschi, sau chiar Crupinski. Se pare că o influență asupra diferitelor forme de scriere a acestuia a avut-o și trecerea de la alfabetul chirilic la cel latin. Totodată, să nu uităm că la nivelul secolului al XVIII-lea, un boier moldovean cu școală se exprima fluent în mai multe limbi pentru a putea purta corespondență internațională, uneori chiar diplomatică. În cazul boierilor din familia Crupenski care încheiau căsătorii și peste granițele geografice, pe lângă limba română cunoșteau cel puțin încă o limbă străină, cele mai des folosite fiind franceza, dar și greacă, slavonă, persană, arabă etc.

În Moldova întâlnim această familie cu proprietăți întinse mai ales pe malurile râului Bistrița, în fostele ținuturi Neamț, Bacău, Trotuș, Hârlău, deținând întinderi de pământ de peste 1100 de fălci. Dacă Andronache Krupenski apare ca moșier la Vlădeni (ținutul Hârlău), urmașii acestuia au obținut prin diverse mijloace (cumpărări, dani, judecăți, hotărnicii, întărituri, foi de zestre etc.) noi moșii, cele mai semnificative fiind Șoldani (ținutul Hârlău), Feredeni și Tohănești (ținutul Orhei), Cîndești (ținutul Neamț), Moțocani, Bețești, și Grozești (ținutul Bacău). Unele dintre acestea au fost achiziționate în secolele XVII-XVIII pe mici bucăți, de la răzeșii care aveau datorii și nu le puteau achita, prin judecăți, sau au fost cumpărate de la moștenitorii proprietarilor defuncți, dar niciodată nu s-a reușit luarea în posesie a unui sat întreg, motiv pentru care în această perioadă vom găsi în documente și proprietăți mixte boierești-răzășești. Din secolul al XIX-lea se cunoaște o fragmentare a proprietăților boierești, prin divizări produse atât de dote, de moșteniri, cât și de acte de filantropie. Cele mai substanțiale donații ale membrilor familiei Krupenski, creștini-ortodocși, se făceau lăcașelor de cult, astfel că mai mulți descendenți ai acestei familii de-a lungul timpului au făcut diferite acte de danie sau testamente pentru Biserica Sfântului Mormânt, Mănăstiri, Biserici, pentru unele din ele fiind ctitori (ex.: Biserica de la Feredeni). Mărturii pentru donațiile făcute sunt diferite izvoare narative, epigrafice sau scrise.

Informațiile privind genealogia familiei Crupenschi ne sunt oferite cu precădere de Gheorghe Bezviconi în volumul *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru* pentru ramura din Basarabia, de documentele din fondurile și colecțiile arhivistice păstrate la structurile Arhivelor Naționale, dar și de actualii descendenți ai familiei: Petru Crupinski (domiciliat în prezent în Austria) și de nepotul acestuia Lawrence Burghel (domiciliat în S.U.A.), pentru ramura familiei din Moldova. Din afirmațiile acestora, pe majoritatea moșiilor din Moldova familia a avut conace, grădini, fântâni arteziene, toate însemne ale aristocrației. Folosite în perioada comunismului ca sedii de primărie, școli (asemenea cazului conacului Krupenschi de la Podoleni în care a fost mutată școala primară, în anul 1949, deoarece funcționa într-un

local impropriu³) sau dispensare, acestea au fost ulterior lăsate în paragină (unele fiind chiar incendiate), ajungând în momentul de față niște ruine ce nu mai pot fi restaurate. De regulă fiecare familie descendentă avea mai mult de trei copii, dar au fost și situații în care nu au existat urmași. Din păcate informațiile sunt foarte sumare pentru partea feminină a familiei, iar pentru partea masculină nu știm sigur dacă datele sunt complete sau dacă nu cumva mai există și alți membri, omiși din această prezentare, întrucât din afirmațiile moștenitorilor genealogia familiei Crupenski număra la un moment dat peste 100 de membri, pe ambele maluri ale Prutului.

Tabel nr. 1

ANDRONACHI KRUPESNSKI (clucer)		
COPII		
VASILE (medelnicer)	TIMUS (logofăt)	SANDU (vel medelnicer și vel jicnicer) – (vezi Tabel nr. 2)

Tabel nr. 2

SANDU KRUPESNSKI					
COPII					
ANESIE	PAHOMIE	VASILE	MARIA	LUPU (vezi tabel nr. 3)	GRIGORE (vezi tabel nr. 7)
n-au avut urmași					

Prima ramură:

Tabel nr. 3

LUPU KRUPENSKI				
COPII				
COSTACHE (spătar)	VASILE (spătar)	SCARLAT (vel clucer)	CATINCA	IORDACHE (vezi tabel nr. 4)

Tabel nr. 4

IORDACHE KRUPENSKI		
COPII		
TEODOR	MATEI	SCARLAT (vezi tabel nr. 5)

³ Serviciul Județean Neamț al Arhivelor Naționale (în continuare SJAN Neamț), fond *Prefectura Județului Neamț*, d. 74/1949, f. 37.

Tabel nr. 5

SCARLAT KRUPENSKI					
COPII					
ARISTIȚA	PROFIRA	ALECU	ELENA	MATEI	GEORGE (vezi tabel nr. 6)

Tabel nr. 6

GEORGE KRUPENSKI	
COPII	
MARIA HERMEZIU	NICOLAE

A doua ramură:

Tabel nr. 7

GRIGORE KRUPENSKI (mare logofăt, fost medelnicer, 1753, a avut nouă copii dintre care doar trei au avut urmași)		
COPII		
COSTACHI de la Caraculău (vornic)	SANDU de la Bețești (vezi tabel nr. 8)	GRIGORE de la Poloboc (vezi tabel nr. 9)

Tabel nr. 8

SANDU KRUPENSKI/CRUPENSCHI de la Bețești (a avut opt copii, dar informațiile pe care le deținem îi privesc pe josnumiții ⁴)			
COPII			
Safta Crupenschi (născută în anul 1798) (decedată la 6 mai 1902 în casa sa din anexa Bețești, comuna Socea-Cîndești ⁵)	Emanoil Crupenschi (vezi tabel nr. 12)	Catinca Lambrino	Grigori Crupenschi
	Sandu E. Crupenschi	Elena Miclescu	Elena Tucidide
	Alecu E. Crupenschi	Zanfira Juvara	Ecaterina Scarlat Miclescu
	Catinca Chiriac	Neculai Lambrino	Frosa Roseti
	Profira		Profira Sionu

⁴ Octav-George Lecca, *op.cit.*, p. 308.

⁵ SJAN Neamț, Colecția *Stare civilă Neamț și Roman, Socea*, r. 1/1902, ex. I, f. 135.

	Cananău/Emandi		Aglae/Agoe (legitimată prin codul Calimachi)
--	----------------	--	--

Tabel nr. 9

GRIGORE KRUPENSKI/CRUPENSCHI DE LA POLOBOC ⁶				
Iordachi	Grigori	N... călugăr	Alecu (vezi tabel nr. 10)	Maria Lățeasca

Tabel nr. 10

Familia ALECU ȘI MARIA CRUPENSCHI									
Alecu Crupenschi (născut în anul 1798, fiul lui Grigore Krupenski de la Poloboc) (decedat la data de 3 septembrie 1878 în casa sa din str. Petru Rareș ⁷)					Maria Alexandru Crupenschi (născută în anul 1826, fiică a defuncțiilor Panaite Catargiu și Ruxanda Catargiu, născută Sturza) (decedată la 7 aprilie 1900, în orașul Piatra, la casa sa cu nr. 14 din str. Ștefan cel Mare ⁸)				
Alesandru/ Alecu	Grigori	Petru	Lascăru / Lascăr	Vasile	Iorgu	Leon	Victor	Ruxanda (vezi tabel nr. 11)	Mihai
(născut în anul 1839 (decedat la 28 martie 1875 în casa din strada Sfinților Trei Ierarhi cu nr. 118 ⁹))			(născut în anul 1843) (decedat la 18 septembrie 1893 în casa sa cu nr. 21 din str. Petru Rareș ¹⁰)						

⁶ Octav-George Lecca, *op.cit.*, p. 308-309.

⁷ SJAN Neamț, *Colecția Stare civilă Neamț și Roman*, Piatra Neamț, r. 5/1878, ex. I, f. 248.

⁸ *Idem*, Piatra Neamț, r. 4/1900, ex. I, f. 83 verso.

⁹ *Idem*, Piatra Neamț, r. 5/1875, ex. I, f. 85.

¹⁰ *Idem*, Piatra Neamț, r. 6/1893, ex. I, f. 213 verso.

Tabel nr. 11

Familia NECULAI DAȘCHEVICI ȘI RUXANDA ALECU CRUPENSCHI ¹¹	
Neculai Dașchevici (născut în comuna Ocna (Bucovina) în anul 1860, domiciliat în comuna Hangu, fiu major al defunctului Simion Dașchevici și a doamnei Ana Dașchevici, domiciliată în Cernăuți)	Ruxanda Alecu Crupenschi (născută în comuna Rediu, în anul 1860, fiica majoră a defunctului Alecu Crupenschi și a doamnei Maria Crupenschi, domiciliată în orașul Piatra)
Au divorțat în anul 1889.	

Tabel nr. 12

Familia MANOLACHE/EMANOIL ȘI ELENA CRUPENSCHI			
Manolache/Emanoil Crupenschi		Iliana/Elena Manolache Crupenschi (năcută în anul 1822, decedată la 2 mai 1892 în casa sa din comuna Socea ¹²)	
COPII			
Sandu E. Crupenchi (vezi tabel nr. 16)	Alecu E. Crupenschi (vezi tabele nr. 13 și 15)	Catinca Chiriac	Profira Emandi

Tabel nr. 13

Familia ALECSANDRU EMANOILO CRUPENSCHI ȘI ZOIȚA SĂVESCU ¹³	
Alecsandru Emanoilu Crupenschi (domiciliat în orașul Piatra, născut în comuna Micleștii, județul Vaslui pe data de 10 ianuarie 1840, fiu major al domnului Emanoilu Sandu Crupenschi și a doamnei Elena Crupenschi, ambii domiciliați în comuna Socea, satul Bețești, plasa Bistrița, județul Neamț)	Zoița Săvescu (domiciliată în orașul Piatra, fiica majoră a domnului Sava Gheorghiu și a Profirei Gheorghiu, ambii din orașul Piatra ¹⁴)
Au divorțat în anul 1878.	
COPII	
Adela Crupenschi (născută pe 27 februarie 1871 în orașul Piatra ¹⁵) – (vezi tabel nr. 14)	Eugeniu Alecu Manolache Crupenschi (născut pe 16 iulie 1874 în orașul Piatra ¹⁶) (decedat la data de 10 noiembrie 1882 în orașul Piatra ¹⁷)

¹¹ *Idem*, Piatra Neamț, r. 3/1888, ex. I, f. 39, 40, 40 verso.

¹² *Idem*, Socea, r. 3/1892, ex. I, f. 28.

¹³ *Idem*, Piatra Neamț, r. 3/1870, ex. I, f. 57, 57 verso.

¹⁴ *Idem*, Piatra Neamț, r. 3/1870, ex. I, f. 57, 57 verso.

¹⁵ *Idem*, Piatra Neamț, r. 2/1871, ex. I, f. 43.

¹⁶ *Idem*, Piatra Neamț, r. 2/1874, ex. I, f. 128 verso.

¹⁷ *Idem*, Piatra Neamț, r. 10/1882, ex. I, f. 60 verso.

Tabel nr. 14

Familia DUMITRU MANCAȘU ȘI ADELA ALECU CRUPENSCHI ¹⁸	
Dumitru Mancașu (născut în comuna Rediu, în anul 1863, domiciliat în comuna Rediu, fiu major al domnului Matei Mancașu, domiciliat în comuna Rediu, și al doamnei Smaranda Mancașu)	Adela Alecu Crupenschi (născută în orașul Piatra, în anul 1871 și domiciliată în comuna Socea, fiica minoră a domnului Alecu Crupenschi, domiciliat în comuna Socea și a doamnei Zoîța Săvescu, domiciliată în orașul Piatra)

Tabel nr. 15

Familia ALECU M. CRUPENSCHI ȘI ECATERINA AVRAM NĂSCUTĂ SIMIONOVICIU ¹⁹				
Alec M. Crupenschi (născut și domiciliat în comuna Socea, în anul 1840, fiu major al domnului Emanoil Crupenschi, decedat la 20 ianuarie 1894 în casa sa din comuna Socea, anexa Bețești, și al doamnei Elena Crupenschi, domiciliată în comuna Socea)		Ecaterina Avram născută Simionoviciu (domiciliată și născută în comuna Bosoteniei, în anul 1856, fiica majoră a domnului Ghiorghe Simionoviciu, domiciliat în comuna Boșoteniei și a doamnei Maria Simionoviciu, domiciliată în comuna Boșoteniei)		
COPII				
Elisaveta Alecu Crupenschi (născută pe 5 mai 1882 în comuna Socea la casa părinților săi din comuna Socea) ²⁰	Emanoil Alecu M. Crupenschi (născut pe 12 martie 1883 în comuna Socea la casa părinților săi din comuna Socea ²¹) (decedat la 15 octombrie 1883 în casa părinților din comuna Socea ²²)	Emanoilu Alecu M. Crupenschi (născut pe 19 octombrie 1884 în comuna Socea la casa părinților săi din comuna Socea ²³)	Catrina Alecu Crupenschi (născut pe 17 martie 1886 în comuna Socea la casa părinților săi din comuna Socea ²⁴)	Alicsandr Alecu Crupenschi (născut pe 1 ianuarie 1890 în comuna Socea la casa părinților săi din comuna Socea ²⁵)

¹⁸ *Idem*, Socea, r. 1/1888, ex. I, f. 23.¹⁹ *Idem*, Socea, r. 1/1881, ex. I, f. 29.²⁰ *Idem*, Socea, r. 1/1882, ex. I, f. 20 verso.²¹ *Idem*, Socea, r. 1/1883, ex. I, f. 17 verso.²² *Idem*, Socea, r. 1/1883, ex. I.²³ *Idem*, Socea, r. 1/1884, ex. I, f. 45.²⁴ *Idem*, Socea, r. 1/1886, ex. I, f. 11.

Tabel nr. 16

Familia SANDU ȘI ECATERINA CRUPENSCHI					
Sandu Crupenschi (născut în anul 1860)			Ecaterina (născută în anul 1874)		
COPII					
Manolachi născut Sandu Crupenschi (născut pe 10 octombrie 1894, în orașul Piatra ²⁶)	Gheorghe născut Sandu Crupenschi (născut pe 25 mai 1898 în orașul Piatra) (decedat în anul 1978, act înregistrat la Comitetul Executiv al Consiliului Popular al Sectorului 5 ²⁷)	Maria- Alecsandrina născută Sandu Crupenschi (născută pe 12 aprilie 1901 în orașul Piatra ²⁸)	Eugenia născută Sandu Crupenschi (născută pe 25 decembrie 1902 în orașul Piatra ²⁹) (decedată la data de 27 februarie 1903 în orașul Piatra ³⁰)	Elena născută Sandu Crupenschi (născută pe 15 mai 1904 în orașul Piatra ³¹) (decedată la data de 11 august 1905 în orașul Piatra ³²)	Elena- Medeia născută Sandu Crupenschi (născută pe 24 iulie 1910 în orașul Piatra ³³) (decedată la data de 3 august 1910 în orașul Piatra ³⁴)

Cât privește cea din urmă familie prezentată, pe parcursul cercetării am identificat informații contradictorii înscrise în registrele de stare civilă, care pot genera confuzii. Astfel am observat că vârsta părinților la nașterea copiilor, nu corespunde cu diferența de ani dintre copii. De exemplu Maria Alexandrina născută în 1901, are tatăl de 48 ani și mama de 26 ani. Sora sa Eugenia născută în 1902, are tatăl de 56 ani și mama de 30 ani. Sora sa Elena născută în 1904 are tatăl de 52 ani și mama de 32 ani.

²⁵ *Idem*, Socea, r. 1/1890, ex. I, f. 5.

²⁶ *Idem*, Piatra Neamț, r. 3/1894, ex. I, f. 48 verso.

²⁷ *Idem*, Piatra Neamț, r. 1/1898, ex. I, f. 131 verso.

²⁸ *Idem*, Piatra Neamț, r. 1/1901, ex. I, f. 99.

²⁹ *Idem*, Piatra Neamț, r. 2/1902, ex. I, f. 80.

³⁰ *Idem*, Piatra Neamț, r. 4/1903, ex. I, f. 28 verso.

³¹ *Idem*, Piatra Neamț, r. 1/1904, ex. I, f. 102 verso.

³² *Idem*, Piatra Neamț, r. 4/1905, ex. I, f. 179.

³³ *Idem*, Piatra Neamț, r. 1/1910, ex. I, f. 152 verso.

³⁴ *Idem*, Piatra Neamț, r. 4/1910, ex. I, f. 132.

Sora sa, Elena-Medeia născută în 1910, are tatăl de 50 ani și mama de 36 de ani. Și exemplele pot continua, atât pentru actele de la Piatra Neamț cât și pentru cele de la Socea. Precizăm că la declarațiile martorilor uneori apare chiar semnătura tatălui, care declară personal copilul și semnează că i s-a citit actul.

În documentele de arhivă nemțene, familia Crupenschi apare înscrisă începând cu anul 1749. Primul membru al familiei menționat în acte translativ de proprietate funciară³⁵, hotărnicii³⁶, împuterniciri³⁷, sau jalbe, dar mai puțin în scrisori și corespondență este Grigore Krupenschi ce a avut funcții de vornic și postelnic. O serie de documente ne prezintă corespondența acestuia cu Prefectura Neamț, în vederea înscrierii pe listele electorale³⁸. Întâlnim totodată actul de danie al moșiei Grozăști numită Vădurele, făcut de Grigore Krupenschi către fratele său Alecu Krupenschi³⁹, încheiat la data de 14 iunie 1811. La 10 aprilie 1843 Grigore împreună cu fratele său Iordache Krupenschi se judecă cu răzeșii din Cîndești pentru împresurări de pământ cu hotarul moșiei Grozăști – Bacău⁴⁰. Sandu Krupenschi ban, la 1 mai 1846 înaintează un protest către Divanul Apelativ, împotriva intenției lui Alecu Cantacuzino de a cumpăra parte din moșiile Grozești și Motocani, de la răzeșii din Cîndești⁴¹.

Cumpărând de-a lungul timpului numeroase suprafețe de teren membrii familiei se considerau răzeși, cu drept de protimisis, ceea ce a dus la numeroase nemulțumiri și chiar la acțiuni de judecată la Divanul Apelativ al Moldovei și la Tribunalul Ținutului Neamț⁴². La 16 mai 1827 spătarii Grigore Doine și Grigore Constantin, din poruncă domnească au mers la moșia Bețești spre a analiza litigiul dintre Smaranda Krupenschi cu Sandu Krupenschi pentru construcții și pământ⁴³. Trei ani mai târziu Smaranda Manu primește de la comisul Manolache Krupenschi o chitanță, pentru suma de 1298 lei⁴⁴. La începutul anului 1876, locuitorii de pe moșia Vădurele încheie o învoială de a lucra conform contractului încheiat cu proprietarul Șerban Cananău⁴⁵, soțul Profirei Crupenschi.

Dosarele de judecată și actele autentice încheiate la Tribunalul județului Neamț ne prezintă membrii familiei ca fiind persoane educate, băieții fiind proprietari de moșii sau ocupând diverse funcții precum cea de jurat la Curtea cu Jurați din județul Neamț⁴⁶, avocați, judecători, cadre militare, etc., iar fetele fiind știutoare de carte. Acest lucru rezultă și din testamente, cereri către instanțe și actele de căsătorii

³⁵ SJAN Neamț, fond *Familia Krupenski*, doc. 89.

³⁶ *Idem*, doc. 5, 6, 7.

³⁷ *Idem*, doc. 69.

³⁸ *Idem*, doc. 84, 87.

³⁹ *Idem*, doc. 20.

⁴⁰ *Idem*, doc. 46.

⁴¹ *Idem*, doc. 58.

⁴² *Idem*, doc. 51, 70.

⁴³ *Idem*, doc. 30.

⁴⁴ *Idem*, doc. 37.

⁴⁵ *Idem*, doc. 88.

⁴⁶ SJAN Neamț, fond *Primăria orașului Piatra Neamț*, d. 1/1865-1868, f. 21 verso.

încheiate, în care membrii familiei Crupenschi folosesc mereu semnătura personală. În încercarea de a aduna câteva date genealogice pentru acești boieri de pe teritoriul județului Neamț, dar și de a construi o imagine relativă la averea acestora, am constatat că membrii familiei aveau proprietăți atât în fosta comună Socea-Cîndești, în orașul Piatra Neamț, cât și în alte comune din ținutul Neamț, proprietăți pentru care acționau sau erau acționați frecvent în instanță, astfel încât posesia bunurilor trecea deseori de la unul la altul în contul unor datorii, ca urmare a unor tutele, succesiuni sau foi de zestre, precum și ca urmare a unor înțelegeri contractuale, spețe pe care le vom prezenta pe scurt în ceea ce urmează.

De exemplu, în perioada 1864-1868 se afla pe rolul Tribunalului județului Neamț dosarul de judecată introdus de Alecu Crupenschi pentru achitarea unei datorii ce o avea defunctul Grigore Crupenschi, din suma rezultată prin vânzarea caselor din Vaslui, proprietăți ale defunctului⁴⁷.

În 1873 Emanoil Sandu Crupenschi cerea a se face hotărnicia moșiei sale Bețești, cu cătunele Bărbășenii și Stăneștii⁴⁸.

În 1873 a fost înregistrat procesul de divorț dintre Zoița Crupenschi, născută Săvescu, cu soțul Alecu Em. Crupenschi, din Piatra Neamț, motivele fiind lipsa de alimente și îmbrăcăminte și adresarea de insulte grave. Reclamanta solicita pensie de întreținere pentru ea și fiica sa, și ½ din salariul soțului, până la pronunțarea definitivă a divorțului. Ca răspuns Alecu s-a opus solicitărilor soției sale, pe motiv să aceasta nu a avut acordul său de a părăsi căminul conjugal. Zoița a făcut proba cu martori că a fost alungată de soț astfel încât în primă instanță s-a hotărât ca reclamanta să primească 44 lei noi/lună pentru întreținerea sa pe durata procesului⁴⁹. În perioada 1874-1876 pe Alecu M. Crupenschi îl întâlnim în documente ca judecător de pace la plasa Bistrița, jude al orașului Roman și judele orașului Bârlad. Din 1876 devine liber de profesie, motiv pentru care nu i se mai poate reține pensia. Zoița a solicitat atunci sechestrul pe Moșia Bețești din Socea, pe care Alecu o avea moștenire de la tatăl său.

Din luna februarie 1878 s-a instituit sechestrul, dar o lună mai târziu Zoița a renunțat la pretenții cerând ridicarea sechestrului și închiderea tuturor dosarelor⁵⁰. În același an, în luna iunie s-a pronunță divorțul dintre cei doi, urmând ca soțul să primească în grijă cei doi copii⁵¹.

Un nume frecvent întâlnit în dosarele instanțelor este cel al numitului Grigore Crupenschi din Bârlad, cauzele în care de regulă are calitate de reclamant fiind cele de ordin financiar. În anul 1874 acesta se judeca cu tatăl său Alecu Crupenschi din Piatra Neamț, pentru capitalul de 4752 galbeni austrieci, donat de mătușa sa Marghioala Crupenschi, pentru creșterea și educarea copiilor lui Alecu, donație în care Grigore are

⁴⁷ SJAN Neamț, fond *Tribunalul jud. Neamț*, d. 33/1864-1868, f. 1-28.

⁴⁸ *Idem*, d. 317/1973, f. 1-3.

⁴⁹ *Idem*, d. 372/1873, f. 1-20.

⁵⁰ *Idem*, d. 264/1874, f. 1-59.

⁵¹ SJAN Neamț, Colecția *Stare civilă Neamț și Roman, Piatra Neamț*, r. 3/1870, f. 57.

calitatea de legatar universal al defunctei Marghioala⁵². În același an solicita aplicarea sechestrului pe moșiile tatălui, Giurgani și Polobocu, cauză ce s-a respins⁵³. În altă speță împotriva tatălui, a cerut anularea unei cesiuni de 600 galbeni de la logofătul Gh. Sturza, lăsați prin testament mătușii Marghioala, sumă pe care aceasta o cesionase fratelui său Alecu, cu condiția de a-i oferi la schimb o garanție solvabilă, lucru care nu se întâmplase, întrucât moșiile Giurgani și Polobocu erau urmărite de stat și creditorii. De această dată cauza a fost admisă⁵⁴.

Tot pentru moșiile Polobocu și Giurgani, Alecu Crupenschi, a fost chemat în instanță de col. Eugen Alcazu și alți creditori, care solicitau vinderea celor două moșii împreună cu toate siliștele din Plasa Bistrița, com. Rediu și bunurile de pe moșii: curte, hambar, casă, șură, grajd, moară, și altele. Avera s-a scos la licitație, iar la 17.01.1875 prima licitație a fost adjudecată de Iordachi Gh. Matasariu pentru suma de 11001 galbeni. A.A. Crupenschi fiul lui Alecu, în calitate de procurator și Grigore Crupenschi, fiu debitor, au solicitat suspendarea vânzării, invocând mai multe motive.

Inițial solicitările au fost respinse, dar la data de 25.01.1875 V. Krupenski supralicitează suma de 12105 galbeni austrieci. În data de 27.02.1875 se organizează o nouă licitație adjudecată de această dată de Gr. Crupenschi pentru suma de 17001 galbeni. Conform Conveției încheiate în data de 25.02.1875 Gr. Crupenschi a cumpărat inițial proprietatea pentru d-l Eugeniu Alcazu. Dacă în timp de un an răscumpăra proprietatea cu suma de 18691 galbeni, aceasta urma să intre în posesia d-lui Grigore Crupenschi. Dacă nu, urma să rămână în proprietatea d-lui Alcazu. La interval de o lună se înregistrează contestații la vânzarea la licitație a moșiilor Giurgani și Polobocu, depuse de Georges A. Krupenski din Paris și Petru Crupenschi, pe motiv că moșiile se cuveneau copiilor ca urmare a donației făcute de mătușa Agoaea Marghioala Crupenschi, conform actului nr. 9326/2.11.1867. În luna iulie 1875 Alecu Crupenschi a depus recurs la Curtea de Cassație, cu 15 puncte invocate ca vicii de procedură și erori⁵⁵.

În 1875 Grigori, Petru, Lascăr, Leon, Vasile, fiii lui Alecu și Marghioala Crupenschi își cheamă părinții în judecată (în calitate de epitropi), pentru înstrăinarea proprietății Bulbocii de Trifănești. Alecu Crupenschi vornic, era căsătorit cu Marghioala (Maria), având copii pe Grigore, Petru, Vasile, Victor, Leon, Lascăr, Mihai și Ruxanda. La apelul nominal ne reprezentându-se nicio parte, procesul a fost suspendat până la formularea unei noi cereri de judecată⁵⁶.

În anul 1878 a fost dezbătută tutela casei defunctului Alecu Crupenschi vornic, din Piatra Neamț. Maria solicita inventarierea averii rămase de pe urma defunctului său soț. S-a constituit Consiliul de familie format din: Alecu Manolache Crupenschi, Sandu Manolache Crupenschi și Șerban Cananău, toți din Socea, Manolache Călinoiu

⁵² SJAN Neamț, fond *Tribunalul jud. Neamț*, d. 96/1874, f. 1-3.

⁵³ *Idem*, d. 100/1874, f. 1-8.

⁵⁴ *Idem*, d. 137/1874, f. 1-15.

⁵⁵ *Idem*, d. 138/1974. F. 1-461.

⁵⁶ *Idem*, d. 66/1875, f. 1-7.

din Piatra, Nicu Calino din comuna Corni, Petru Crupenschi, Leon Crupenschi, Vasile Crupenschi, fii ai defunctului, din Piatra Neamț, Gheorghe Crupenschi, fiu al defunctului din Iași, și Maria soția defunctului Alecu Crupenschi. La sigilarea averii s-a constatat că aceasta era formată din: o casă în Piatra Neamț rămasă de la defuncta Agoe Marghioala Crupenschi, o blană de lup alb, o vie la Panciu, șurele de la Moșia Polobocu, și bunuri de uz casnic. La inventarierea averii s-a constatat că din averea imobilă mai făceau parte 10 pogoane de vii în ținutul Focșanilor, și casele de la Piatra unde locuia familia defunctului. Averea mobilă era formată din mobilier, veselă, tablouri, obiecte de vânatoare, precum și 120 cărți în diverse limbi, majoritatea grecești. Lista de inventariere este impresionantă, mai ales pentru partea de documente. A fost întocmit un bogat inventar al actelor găsite, ce aparțineau atât defunctului cât și fiului său Alecu (avocat), privind moșia dar și alte treburi. La data de 17.09.1881 când ajutorul Judecătoriei Ocolului Buhuși se prezintă să inventarieze averea din comuna Reditu, moșia Polobocu, constată că în cele 7 șuri de pe moșie nu se mai afla niciun obiect, toate fiind vândute la mezat de portăreii de pe lângă Tribunalul Neamț. Maria declara că din averea soțului mai sunt: $\frac{1}{2}$ din Moșia Cîndești, partea lui Alecu Ureche, cumpărături în Socea, Reditu și Muncel, ce nu aparțin moșiei Polobocu.

Judecătoria de Pace din Piatra Neamț refuză catagrafierea pentru că proprietatea nu aparținea de jurisdicția lor. La prima întrunire a consiliului, din 27.01.1879, membrii acestuia o numesc pe doamna Maria ca tutore a copiilor minori: Ruxanda, Victor și Mihai, putând lua de la Casa de Economii și Consemnațiuni sumele necesare din donația făcută de mătușa copiilor Marghioala, capitalul minorilor fiind de 3060 galbeni, din totalul de 7378. Prin procesul-verbal nr. 1962/16.05.1891, întrucât toți succesorii defunctului Alecu Crupenschi au atins vârsta majoră, se ordonă închiderea dosarului de tutelă⁵⁷.

Revenind la donația făcută de Agoea Marghioala Crupenschi fratelui său Alecu Crupenschi pentru creșterea și educarea copiilor acestuia din urmă, în anul de grație 1878 aceasta ajunsese la suma de 7378 galbeni austrieci cu procente. Grigore Crupenschi, funcționar la Iași, o cheamă în judecată pe Maria Alex. Crupenschi în calitate de tutore a minorilor Victoria, Ruxanda și Mihail, să i se elibereze suma de 1020 galbeni austrieci ce i se cuvin ca parte din donație făcută de mătușa sa. Același lucru îl solicită și Vasile Al. Crupenschi din Piatra Neamț și Leon Crupenschi, ca fii majori ai defunctului Al. Crupenschi, prin mandatar Buium Naftulea. Din actul de donație rezulta că suma urma să devină exigibilă după ajungerea la maturitate a tuturor copiilor. Astfel doamna Maria Crupenschi nu putea modifica prevederile decât cu aprobarea Consiliului de familie, fără însă a-i putea schimba destinația. Copiii majori susțin că mandatul dat tatălui lor a expirat prin decesul acestuia. Maria Crupenschi în calitate de tutore a fiilor minori nu s-a opus ca fiecare fiu să își ia partea de 1020 galbeni. Ținând cont de clauza stipulată de donatoare privind împărțirea sumei doar după ce toți copiii vor fi ajunși la vârsta majoratului, instanța respinge cererile fiilor

⁵⁷ *Idem*, d. 19/1878, 1-60.

majori. În același timp Iordachi Gh. Matasaru din Reditu, posesor contract de exploatare pădure la moșia Polobocu, plătitor la zi a taxelor și impozitelor, reclama că după vinderea moșiei nu a mai avut posibilitatea exploatării acesteia, motiv pentru care cerea despăgubiri Mariei Crupenschi și fiilor majori Petru, Leon și Gheorghe (George/Grigore), pentru 800 galbeni și procente. Solicita achitarea datoriilor defunctului și abia apoi împărțirea averii între moștenitori. Instanța a respins ambele cauze. S-au depus recursuri la Curtea de Apel Iași, unde apelurile copiilor au admise⁵⁸.

În anul 1877 Elena Crupenschi (născută Miclescu), soția defunctului Manolachi (Emanoil) Sandu Crupenschi (decedat la 13.08.1876), îi soma pe copiii: Alecu, Sandu, Catinca (căsătorită Chiriac) și Profira (căsătorită Cananău), din comunele Vădulele și Reditu, să îi plătească suma de 3999 galbeni și 32 lei, în caz contrar urmând să ceară vânzarea Moșiei Bețești și toate părțile din comuna Cîndești. Suma reprezenta restituirea zestrei cu care venise din casa Miclescu. La cererea Profirei de a se scădea din sumă zestrea fetelor, în valoare de 1151 galbeni, Elena a motivat că înzestrarea fetelor nu se facea din zestrea mamei, decât în cazul în care tatăl era sărac. Acțiunea a fost admisă. La 09.05.1877 Tribunalul ordonă vânzarea moșiei Bețești, pentru partea defunctului Manolachi. S-a procedat la inventarierea acesteia: proprietatea era situată în comuna Socea, Plasa Bistrița, era formată dintr-un trup mare al moșiei și alte 13 cumpărături, însumând aproximativ 261 fălci, din care 102 fălci arătură, 12 fălci fânață, 147 fălci luncă, imaș, pădure, fiind învecinată cu Bețeștii de Josu, proprietatea Saftei Crupenschi. Bunurile de pe proprietate erau stăpânite în marea lor majoritate împreună cu Safta (sora defunctului): 2 mori din care una nelucrătoare, 2 case noi, 4 case vechi, o mină de var, 1 grajd, 2 hambare, o șură, case slugi, 2 beciuri, și altele. Proprietățile comunei ale Saftei și ale lui Manolachi nu erau delimitate. S-a decis vânzarea moșiei⁵⁹.

O speță interesantă este cea în care s-a cerut de către copiii moștenitori excluderea de la succesiunea defunctului Grigore Crupenschi, a copilei Aglae, fiica lui Grigore și Florea Stancu (devenită ulterior Crupenschi), pe motiv că nu ar fi fost declarată și recunoscută de Grigore. Instanța a stabilit că Aglae a devenit legitimată prin căsătoria părinților, conform Codului Calimachi, urmând ca averea răposatului să se împartă între toți cei 5 copii. După moartea mamei, copila Aglae (minoră) a rămas în grija surorii sale Elena Tucidide⁶⁰.

În anul 1894 succesorii lui Grigore Crupenschi se judecă pentru urmărirea de către stat a unui imobil din Piatra Neamț, str. Petru Rareș, pentru o datorie de 598 lei rezultată din copaci tăiați din pădurea Tazlău. Defunctul avea calitatea de coproprietar împreună cu alți frați ai săi. Moștenitorii defunctului sunt: Maria Al. Crupenschi. Vasile, Victor și Rozaria (Ruxanda) din Piatra Neamț, Leon Al Crupenschi din Galați, Mihai Al. Crupenschi – din Botoșani, ofițer în Regimentul 4 Roșiori, Călărași. Se

⁵⁸ *Idem*, d. 65/1878, f. 1-28.

⁵⁹ *Idem*, d. 19/1877, f. 1-36.

⁶⁰ *Idem*, d. 9/1881, f. 1-61.

dovedește că: d-na Rucsanda Crupenschi era cumpărătoarea drepturilor domnilor Lascăr, George, Leon și Petru Crupenschi; domnii C. Andrieș și I. Nițulescu erau proprietari a celor două porțiuni cumpărate de la succesorii Victor A. Crupenschi și de la slt. Mihai A. Crupenschi; imobilul se stăpânea în indiviziune de toți proprietarii. S-a hotărât scoaterea proprietății de sub urmărirea statului întrucât imobilul ieșise din averea defunctului Grigore Crupenschi înainte de decesul acestuia. Recursul introdus de Andrieș și Nițulescu, a fost respins⁶¹.

Tot o dezbatere succesorală întâlnim și în anul 1900, în urma defunctei Marghioala (Maria) Crupenschi, decedată la data de 7.04.1900, la casa fiicei sale Rucsanda, din Piatra Neamț, str. Ștefan cel Mare nr. 14. Averea compusă din mobilier, veselă, icoane, covoare și obiecte de uz casnic, urma să se împartă între moștenitorii Victor, Ruxanda, George (avocat la Iași) și Leon Crupenschi (procuror la Curtea de Apel Galați)⁶².

O altă membră a familiei cu numeroase proprietăți a fost domnișoara Safta Crupenschi din Socea Cîndești, necăsătorită. În anul 1895 a întocmit testamentul mistic (vezi Anexa nr.1) din care putem afla numeroase informații privind averea acesteia și membrii familiei sale. După cum reiese din document, Safta Crupenschi deținea $\frac{1}{2}$ din Moșia Bețești (de Jos) în suprafață de aproximativ 200 fălci, 1 moară, case, hambare, $\frac{1}{2}$ din pădurea Cocârla, $\frac{1}{2}$ mină de var, $\frac{1}{2}$ curte boierească, și averi mișcătoare, totul evaluat la aproximativ 60.000 lei. L-a numit legatar universal pe nepotul de frate Sandu E. Crupenschi, fiul lui Emanuel S. Crupenschi, care urma să execute dispozițiile testamentare ale Saftai, fără ca nimeni să nu aibă dreptul a cere socoteală legatarului pentru modul în care a cheltuit banii. Observăm că frații și surorile sale nu sunt menționați în prevederile testamentare, ci doar urmașii acestora. Lăsa sume de bani pentru nepoții săi, precum și lăcașelor de cult de la Mănăstirea Bistrița (500 lei) și Biserica Bețești (1500 lei). Pentru înmormântare și cele creștinești până la 7 ani după moarte alocă suma de 5000 lei. Pentru sumele de bani dăruite nepoților aceștia urmau să intre în posesie după 4 ani de la decesul acesteia, cu excepția Profirei Emandi, pe care o înzestrase cu 450 prăjini teren arabil, ce îi va fi dat în posesie după 1 an de la decesul testatoarei. Pentru nepoții din casa defunctului frate Alecu E. Crupenschi urma să se depună anual câte 1000 lei la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, până la împlinirea sumei de 8000 lei. Cealaltă parte de $\frac{1}{2}$ din totalul averii boierești a familiei, era stăpânită în indiviziune de casa defunctului frate al Saftai Emanoil S. Crupenschi, prin fiul acestuia Sandu E. Crupenschi și casa defunctului fiu Alecu Crupenschi⁶³.

Numele Saftai Crupenschi îl întâlnim din nou în dosarele instanțelor în anul 1901, când Societatea Pionul solicita urmărirea unui imobil din Socea-Cîndești pentru un capital de 19.000 lei împrumutat cu 12% dobândă pentru 2 ani, pentru care Sfata

⁶¹ *Idem*, d. 33/1894, f. 1-139.

⁶² *Idem*, d. 87/1900, f. 1-9.

⁶³ *Idem*, d. 54/1895, f. 1-3.

garantase cu proprietatea sa Moșia Bețești de Jos, moștenire de la tatăl său Sandu Crupenschi, de aproximativ 228 hectare (arătură, fânaț, suhar, luncă), case, beciuri, moară cu două pietre pe apa Bistriței, livadă meri, etc. Întrucât datorile nu fuseseră achitate la timp s-a hotărât vânzarea moșiei și s-a pus sechestru, aprobând împricinatului un venit de 70 lei/lună pentru întreținere. Sandu Crupenschi, în calitate de procurator general al d-nei Safta a obținut de la Casa de Economii din Iași un supraîmprumut de 35.000 lei pentru Moșia Bețeștii de Jos, solicitând instanței un termen de grație pentru finalizarea împrumutului. Instanța acordă o amânare de 2 luni. În data de 27.03.1902 Sandu Crupenschi în calitate de actual proprietar al moșiei Bețești a plătit și radiat creanța și a solicitat scoaterea de sub urmărire a proprietății. Dosarul s-a închis cu acordul părților⁶⁴.

În ziua de 05 mai 1902, Safta Crupenschi din sat Bețești, comuna Socea-Cîndești, se stinge din viață, la vârsta de 104 ani. Moștenitorii: Profira E. Emandi (fiica lui Manolachi Crupenschi și a Elenei, soră cu Sandu Crupenschi; Efrosina D. Rosetti (nepoată, văduvă, din Filipeni Bacău); Profira Sion (nepoată, văduvă); Catinca (Ecaterina) Scarlat Miclescu (nepoată din Bârlad); Ecaterina A. Crupenschi (din Bacău) în calitate de tutore a minorilor Vasile și Alexandru Crupenschi, fiii ai defunctului său soț Alexandru Crupenschi (Frate cu Safta) și Aglae Stepano (din Constanța, nepoată de frate), au procedat la deschiderea succesiunii acesteia. Avera la data decesului era compusă din mobilier, obiecte de uz casnic, bijuterii, icoane, o chitanță de 890 lei, 10000 lei păstrați de Costică D. Kiriac, moșia Bețești, ½ din casă cu ogradă, 25 fălci de pământ în anexa Frunzeni, numit Pășcănița. Moștenitori declarați ca martori, au fost: Profira Emandi, Tinca Chiriac, Sandu Crupenschi, copiii defunctului frate Alecu Crupenschi. Prin procesul-verbal nr. 1775/11.03.1906 Tribunalul Neamț dispune că Ecaterina D. Chiriac, Profira Emandi și Sandu Crupenschi sunt nepoți de frate ai Saftei Crupenschi, copiii lui Manolache Crupenschi fost căminar și spătar. Gheorghe și Ion I. Iamandi, fiii defunctei Profira I. Iamandi din Rediu au fost puși în posesie pe ½ din cele 25 fălci din punctul Pășcănița din comuna Cîndești⁶⁵.

Prezentarea de mai sus cuprinde câteva spețe din cele aflate pe rolurile instanțelor, acte de stare civilă în care descendenții acestei familii figurează înscriși, precum și documente din fondul familiei, încercarea noastră fiind de a scoate în evidență varietatea documentară. Una din caracteristicile acestei familii de boieri nemțeni a fost unitatea familială: oricât și-ar fi disputat averea între ei, atunci când era vorba de înstrăinarea proprietăților moșierești către alte persoane străine, deveneau foarte uniți, dacă era nevoie se împrumutau unul pe altul, scopul principal fiind ca tot avutul să rămână în proprietatea familiei.

⁶⁴ *Idem*, d. 191/1901, f. 1-39.

⁶⁵ *Idem*, d. 122/1902, f. 1-138.

ANEXA NR. 1

Fond Tribunalul jud. Neamț, dosar 54/1895, Testament mistic.

Testament.

Sub semnata Safta Crupenschi proprietară, domiciliată în Comuna Socia, plasa Bistrița Județu Neamțu, în vederea vârstei meli înaintate și pînă ce mă aflu în deplinatata facultăților meli intelectuale, cugetîndu îndeplină libertate așa cum voescu a despune de averia mia mișcătoare și nemișcătoare dupa încetaria mia din viata, după o matură gîndire și chibduință, am hotărîtu cele următoare:

Averia mia nemiscătoare se compune din Jumatati de moșiea Bețești, numită Bețeștii de jos, în mărime aproximativ de 200. Două suti fâlcii din care 140 Una sută patru deci aratură, iară restu luncă și suhatu, cu o moară cu două petri pe apa Bistriții, ocașă pentru vechilu cu toati atenansile de prin prejur, Cosere și hambare, toati acestia partia mea frățiască; precum și Jumatati din pădurea ce se numesti Cocărlea și locuri arabile ce se află în Comuna Cîndești aproximativ păduri și locuri ca 20 Doue zeci fâlcii cari se stăpînește în indivițiune de cătră mine și nepoții mei, fii defunctului meu frati Emanoel S. Crupenschi, Sandu E. Crupenschi și Casa Defunctului meu nepotu Alecu E. Crupenschi; partia mea de jumatați mină de varu de sub curtia boeriască și dipi întreaga moșie care de aseminia sa stăpînești în indiviziune de cătră mine și nepoții mei arătați mai sus, Jumatati din curtia boeriască compusă din locuința principală (casa părințiască) cuo bucătărie deosebitu hambariu și locuința unui chelariu; Iar averia memișcătoare se compune din vitei, pajijea gospodarii pentru cultivaria moșie, gospodaria casnică mobilă și altele: totul ce legea privește ca averi mișcătoare și care se va găsi la trecerea mia din viață.-

Totalitatea averei mele nemișcătoare și mișcătoare o evaluateđu la suma de 60.000. Șăiđeci mii lei fără însă că aciasta evaluari se dei voe unii rude a meli dreptu se ciară vîndarea sau prisosiria dila legatarul meu universalu sub ori și ce pretecestu ar fi; Toată aciastă averi nemișcătoare și mișcătoare așa cum se vă găsi în ființă la moartia mia olăsu nepotului meu de frate Sandu E. Crupenschi, pe acre ăl numescu legataru universalu cu următoarele îndatoriri:

1. Legatarul meu va da Casei defunctei meli surori Catincăi Lambrino 2000. Doue mii lei pentru fii Elen Miclescu Zanfira Juvara și Neculai Lambrino.-

2. Casei defunctului meu frati Grigori Crupenschi 2000 Doue mii lei pentru fie Elencu Tucididi, Ecaterine Scor. Miclescu, Frosa Roseti și Profira Sionu.

3. 8000. Optu mii lei Copiilor defunctului meu nepot Alecu E. Crupenschi, Lisabela, Vasile și Alexandru.

4. Nepoatei meli Catinca Chirieacu 2000 Doue mii lei.-

5. Legatarul meu va da nepoatei meli Profira Emandi după un anu dila încetaria mia din viață 450. Patru suti Cinci zeci prăjini locu arabilu, Din cari aproximativ 300. trei suti prăjini locu pi dialu din muchiea coastei locuitorilor din Bețești despre Soșia, pe lîngă gardu grădinii casei meli de vechilu pe lîngă urmașii preutului Constantinu și

lungimea pînă în muchia coastei drumului ce mergi în ograda nepoatei Profira Emandi și lățimea din gardu grădinei meli pînă în hotaru locului lui Neculai Buruiană, și 150. Una sută Cinci Zeci prăjini totu locu arabilu ce se numește Dărăbaniasco din Comuna Cîndeștii .-

6. Bisericii Mănăstirea Bistrița Din acestu Județu 500. Cinci sute lei.-

7. Pentru reperia și întreținerea bisericeii din Bețești 1500 Una mii Cinci sute lei.-

8. Iar pentru înmormântaria mia grijili sufletești dupa ritul orthodox pînă la 7 șapți ani și dispropria precum și faceria unui mooumentu legatarul meu va cheltui 5000. Cinci mii lei.-

Modul cum legatarul meu va face acestia plăți suntu următoarele: Din pesvaniile aici arătati nici una, precum nici guvernul pentru Monastiria și nici Comuna Socia pentru Biserica din Betesti nu va putia ceri executaria acestui testamentu misticu al meu, decâtu numai după treciria și împliniria de 4 Patru ani dela încetaria mia din vieață. După împliniria acestor 4 patru ani, însă legatarul meu esti datoriu se respundă sumeli de mai sus persoanelor îndreptu fără procentu.

În ceia ce privesți legatul de 8000. Optu mii lei ce lăsu copiilor nepotului meu defunctu Alecu E. Crupenschi, legatarul meu va depune după încetaria mea din vieață după Unu anu cîte una mie lei pe fie cari anu la Casa de Depuneri și Consemnație din Bucuresci prin Casieria Județul Neamțu pînă la îndeplinirea sumei de 8000 Optu mii lei în numeli și pentru Casa Defunctului meu nepotu Alecu E. Crupenschi.-

După îndepliniria de 4 patru ani legatarul meu va face cele trebuitoare pentru întreținerea bisericeii dela Bețești pe carile va credi de cuviință pînă la suma de 1500 Una mie cinci sute lei, fără ca cineva din rude comună, epitropii Bisericești sau ori și cine altul să fie îndreptu a ceri contu de modulu întrebuițării acelei sumi de 1500 Una mie cinci sute lei.-

De aseminia nimenia nu este îndreptu aceri legatarului meu Contu dupu modul întrebuițării sumei de 5000 Cinci mii lei pentru în mormântaria mia și grijile sufletești.-

Rog pe amicul meu Costachi gh. Matassariu a fi staruitori și executoriu pentru ase îndeplini la tîmpu și în modul arătatu toati dispozițiunile din acestu Testamentu și pentru că aciasta dispozițiune cari cuprindi voința mia nestrămutată sese esecuti întocmai după încitaria mia din vieață fără pedici și interpelări din partia ori cui ar fi.- Amu facutu acestu testamentu mistu scris de Dlu Costachi gh. Matassariu și subscris de propiea mia mână, după ce misau cetitu din cuvintu în cuvintu de cătra Dumniului astăzi Una mie optu sute nouăzeci și Cinci luna Mai în 8 zile la mosiea Bețești Comuna Socia Judetu Neamtu⁶⁶.

s.s. indescifrabil

Scris și redactat de mine
G. Matassaru

⁶⁶ *Idem*, d. 54/1895.

Bibliografie selectivă

Serviciul Județean Neamț al Arhivelor Naționale

fond *Familia Krupenski*.

fond *Primăria orașului Piatra Neamț*, d. 1/1865-1868.

fond *Tribunalul jud. Neamț*, d. 33/1864-1868; d. 317/1873; d. 372/1873; d. 96/1874; d. 100/1874; d. 137/1874; 138/1874; d. 264/1874; d. 66/1875, f. 1-7; d. 19/1877; d. 19/1878; d. 65/1878; d. 9/1881; d. 33/1894; d. 54/1895; d. 87/1900; d. 191/1901; d. 122/1902:

fond *Prefectura Județului Neamț*, d. 74/1949.

Colecția *Stare civilă Neamț și Roman, Socea*.

Colecția *Stare civilă Neamț și Roman, Piatra Neamț*.

Lecca Octav-George, *Famiiliile Boerești Române. Istoric și genealogie (dupe izvoare autentice)*, București, MDCCCXCIX, p. 307,

<http://www.dacoromanica.ro>, accesat 16.10.2020.